

APLINKOS PRIEINAMUMAS LIETUVOJE IR DIDŽIOJOJE BRITANIJOJE

Marius Daugėla

Specialiojo ugdymo mokslinis centras
Socialinės pedagogikos ir psichologijos katedra
Socialinės gerovės ir negalės studijų fakultetas
Šiaulių universitetas
m.daugela@su.lt

Aplinkos prieinamumo apibrėžimas

APLINKOS PRIEINAMUMAS.

Galimybė **visiems** laisvai, be kliūčių ir apribojimų judėti ar naudotis aplinkoje esančiais objektais.

KOKIOMS ŽMONIŲ GRUPĖMS REIKALINGAS APLINKOS PRITAIKYMAS?

Neįgalieji, pagyvenę žmonės, vaikus vežimėliais vežantys, žmonės su dideliais nešuliais, lagaminais ir pan.

Trečdaliui Lietuvos gyventojų dėl judėjimo sunkumų ir ribotų galimybių pasirūpinti savimi reikia **pritaikyti fizinę aplinką**. (Nacionalinė žmonių su negalia socialinės integracijos 2003–2012 metų programa)

Aplinkos prieinamumas kaip visuomenės pasirengimas priimti neįgaliosius

- Visuomenės **prieinamumas** (pvz., fizinės aplinkos barjerų nebuvimas) yra **socialinio pripažinimo ženklas**. Sąlygos judėti, atlikti tas pačias veiklas kaip ir kiti, galimybė būti ryšyje su žmonėmis ar institucijomis, su kuriomis norima būti, yra socialinės pagarbos ženklas, rodantis žmonėms, kad jie yra svarbūs bendruomenei. (Ebersold, 2004)
- Be **fizinio, psichologinio ir socialinio prieinamumo** nėra jokių socialinio bendrumo (ryšio) galimybių: kai pastatai ir fizinė aplinka nėra prieinama, akivaizdu, kad neįgaliesiems bus užkirstos socialinių mainų galimybės. (Assante (2002) cituotas Ebersold, 2004).
- Socialinių veiklų prieinamumas yra tarsi kvalifikatorius, nurodantis asmens vertę, kas lems jo vietą bendruomenėje. Visokių tipų **barjerai** yra **maženės socialinės vertės** ženklai, bendruomenės narių akyse. Tai nulemia, kad neįgalieji save suvokia kaip **socialiai diskvalifikuotus asmenis**, pasyvius **pagalbos priėmėjus**, o **ne kaip aktyvius**

bendruomenės narius. (Ebersold, 2004)

Transporto prieinamumas Didžiojoje Britanijoje

MIESTO AUTOBUSAI

LONDONAS

Prieinamiausi miesto autobusai pasaulyje (skelbiama, kad nuo 2006 m. sausio mėn. pritaikyti visi 8 000 autobusai)

Ramos automatinės.

MANČESTERIS

Neįgaliesiems prieinami maždaug ketvirtadalis – trečdalis autobusų.

Ramos neautomatinės.

LONDONO METRO

Prieinamos 29 metro stotys iš 259 (11,2 %)

Nuo 1996 m. vykdoma metro stočių pritaikymo programa.

Iki 2020 m. vykdant “Raktinių stočių” programą, bus pritaikyta apie 100 (38,6 %) stočių.

Iki 1993 neįgaliesiems judantiems vežimėliais dėl galimo pavojaus netgi buvo draudžiama naudotis giliai esančiomis stotimis ar jų dalimis.

Transporto prieinamumas Lietuvoje

VILNIUS:

19 troleibusų maršrutų (9 [47,4%] iš jų kursuoja žemagrindžiai)

67 autobusų maršrutai (25 [37,3%] iš jų kursuoja žemagrindžiai)

252 autobusai (74 [29,3%] iš jų žemagrindžiai)

ŠIAULIAI:

24 autobusų maršrutai (6 [25%] iš jų kursuoja žemagrindžiai)

Pritaikyti autobusai, troleibusai kursuoja kas 1 – 2 val.

TARPMIESTINIS TRANSPORTAS

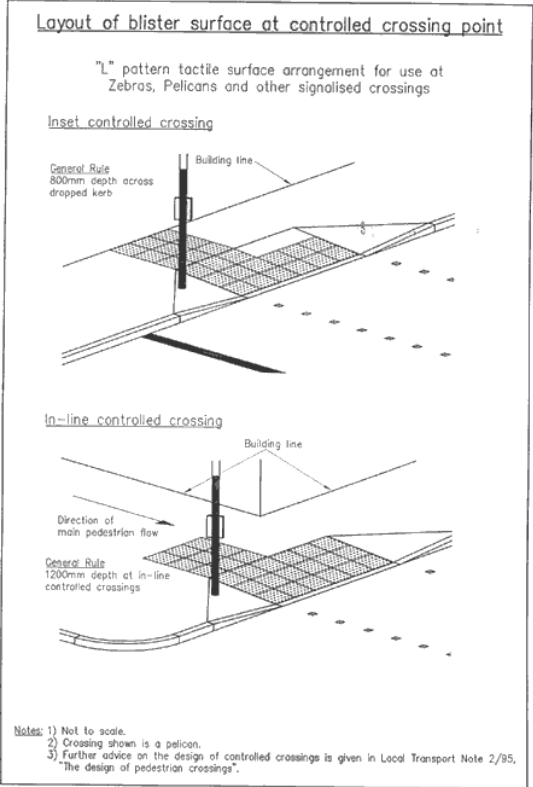
Maršrutu Vilnius – Klaipėda – Vilnius kursuoja vienintelis pritaikytas traukinys „Pajūris“. Viename vagonėlyje įrengtas keltuvas žmonėms, judantiems neįgalioji vežimėliais.

Duomenų apie tarp miestinių autobusų pritaikymą neaptikta.

Viešosios aplinkos pritaikymas Lietuvoje

- Patikrinus daugiau kaip **400 Kauno miesto viešosios aplinkos pastatų** nustatyta, kad net **69%** pastatų yra **nepritaikyti**, tačiau iš likusių **31% pritaikytų** pastatų didelės dalies **pritaikymas yra nevisiškas, neatitinkantis standartų** ar kt. (pvz., neretai ant neįgaliesiems pritaikytų įvažiavimų statomi reklaminiai stendai ir pan.) (Lietuvos paraplegikų asociacija, 2003).
- Žukausko ir Daugėlos (2006) tyrimas parodė, kad miestų centruose visai **nepritaikyti 49,4%** objektų, o **tinkamai pritaikyti tik 15,3%**, dar **13% - pritaikyta netinkamai (brokuotai)**, **6%** - įvertinti kaip **pseudo pritaikymas**, **16,4%** - tinkamų ar iš dalies tinkamų **specialiai nepritaikytų objektų**.

Viešosios aplinkos pritaikymas Didžiojoje Britanijoje

Nepakankamo aplinkos prieinamumo priežastys

- nuostatos;
- nepakankamas supratimas apie aplinkos pritaikymą ir jo svarbą;
- mažas neįgaliųjų aktyvumas atstovaujant savo interesus;
- finansinės valstybės galimybės ir kt.

Išvados

- Aplinkos prieinamumas neįgaliesiems yra nepakankamas abiejose šalyse.
- **Aplinkos prieinamumas Didžiojoje Britanijoje yra geresnis**, nei Lietuvoje, tačiau **kai kuriose srityse skirtumai yra minimalūs**.
- **Kai kurioms neįgaliųjų grupėms** (pvz., turintiems regos negalę) **aplinkos pritaikymas yra žymiai geresnis** Didžiojoje Britanijoje nei Lietuvoje.
- Pritaikant fizinę aplinką Lietuvoje, vyrauja **vienkartiniai veiksmai, stokojama bendros politikos**, aplinkos pritaikymo reikalavimų, kontrolės, **neparengtos** aplinkos (viešosios, būsto), transporto ir jo **aplinkos pritaikymo metodikos, sistema plėtojama netolygiai**. Tai **riboja žmonių su negalia dalyvavimą** švietimo, sportinėje, kultūrinėje veikloje, galimybes ilsėtis ir dirbti. **(Nacionalinė žmonių su negalia socialinės integracijos 2003–2012 metų programa)**
- Aplinkos prieinamumas yra svarbi **prielaida aktyviam neįgaliųjų socialiniam dalyvavimui** bendruomenės (visuomenės) gyvenime.